

พิทักษ์

สง่า

ประติมากร

นิทรรศการ
ประติมากรรม

"ประหนึ่งฝัน"

"Like a Dream"

Sculpture Exhibition

by **PITAK SANGA**

Rama IX Art Museum Foundation

at **The National Gallery,
Chao Fa Rd. ,
Bangkok Thailand**

Tel.282-2639-40

The exhibition is on view everyday

9.00 am. - 4.00 pm.

on **January 11 - 31 , 1997**

Except **Monday and Tuesday**

ณ หอศิลป์แห่งชาติ

ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร

นิทรรศการเปิดแสดงทุกวัน ตั้งแต่เวลา

๙.00 น. - ๑๖.00 น. เว้นวันจันทร์และอังคาร

โทร. ๒๘๒-๒๖๓๙-๔๐

๑๑ - ๓๑
มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๐

11 - 31
January
1997

ประติมากรรม
Sculpture

Rama IX Art Museum Foundation

พิทักษ์ สง่า

PITAK SANGA

“ประหนึ่งฝัน”

“LIKE A DREAM”

นิทรรศการประติมากรรม

Art Exhibition of Sculpture

10 - 31 มกราคม พ.ศ. 2540

January 10 - January 31, 1997

ณ หอศิลป์แห่งชาติ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร

AT THE NATIONAL GALLERY, CHAO FA ROAD, BANGKOK THAILAND.

คำนำ

(Introduction)

Rama IX Art Museum Foundation

ในการแสดงผลงานครั้งนี้ของข้าพเจ้าถือได้ว่าเป็นการแสดงผลงานประติมากรรมครั้งแรกของการแสดงที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการแสดงผลงานร่วมกับคนอื่น แต่การแสดงผลงานในครั้งนี้เป็นการแสดงผลงานประติมากรรม ที่ถือได้ว่าการนำเสนอความรู้และวิธีการสร้างผลงานประติมากรรมหรือที่นิยมเรียกกันอย่างแพร่หลายว่า ประติมากรรม 3 มิติ ในรูปแบบขบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งบางคนอาจจะมีความเข้าใจอยู่บ้าง ก็จะเพิ่มเติมให้ความหลากหลายทางความคิดที่ต่างไปอีก ส่วนคนที่ยังไม่เข้าใจ ก็จะเป็นการแนะนำในลักษณะที่เห็นระบบ ขั้นตอนวิธีการ และการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งจะเหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา และผู้มีความสนใจโดยทั่วไป เสริมสร้างแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความงามทางทัศนศิลป์ และเสริมสร้างแนวทางความคิดในแง่การสื่อความหมายทางอารมณ์ ทางสัญลักษณ์ ตามหลักของสุนทรีย์ ซึ่งการแสดงครั้งนี้มีแนวทางการแสดงออกดังนี้

แนวทางแรก เพื่อต้องการเผยแพร่ผลงานประติมากรรม 3 มิติกับสาธารณะ และผู้ที่มีความสนใจทั่วไป

แนวทางที่สอง เพื่อต้องการเสนอวิธีการ ในลักษณะการสร้างผลงานประติมากรรม 3 มิติ และขบวนการสร้างสรรค์

แนวทางที่สาม เพื่อกระตุ้นวงการศิลปะภาครัฐและเอกชน เกิดความตื่นตัวเล็งเห็นคุณค่าประโยชน์ ของผลงานศิลปะ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนการศึกษา, สังคมและชุมชนที่เกี่ยวข้องโดยทั่วไป

อนึ่งผลงานที่จัดแสดงขึ้นครั้งนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมที่มีอยู่ ผลงานที่จัดแสดงมี 4 ลักษณะ

ลักษณะแรกเป็นผลงานวาดเส้น 2 มิติ

ลักษณะที่สอง เป็นผลงาน 3 มิติ ขนาดเล็ก หรือผลงานจำลอง เพื่อที่จะนำไปสร้างผลงานจริง

ลักษณะที่สาม เป็นผลงานขนาดใหญ่

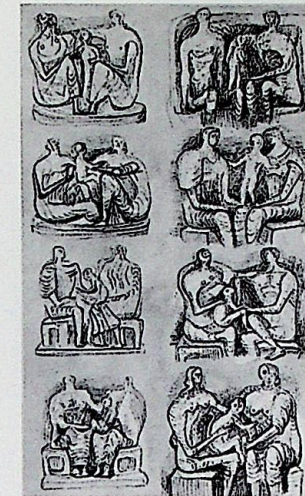
และสุดท้ายเป็นการจัดพื้นที่ในห้องแสดงผลงาน กับตัวผลงานทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าหวังว่าผลงานทั้งหมดที่จัดแสดงขึ้นในครั้งนี้คงมีบ้าง บางส่วน ไม่มากนักน้อยที่อาจจะเป็นประโยชน์, ปลุกกระตุ้นแนวความคิดใหม่ ต่อการสร้างสรรค์, คุณค่าในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไปอย่างไม่จำกัดขอบเขตอันใด ให้กับท่านที่สนใจโดยทั่วไป ไม่มากนักน้อยตามวาระโอกาสที่จะอำนวย

พิทักษ์ สง่า

ผลงานวาดเส้นกับงานประติมากรรม

Drawing and Sculpture

Landscape with Figures, 1938

Rama IX Art Museum Foundation

“งานวาดเส้นเปรียบเสมือนไวยากรณ์ของงานทัศนศิลป์ ไม่ว่าผู้ทำงานสร้างสรรค์ที่เตรียมจะทำงานศิลปะสาขาใด เช่นจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ หรือแม้แต่งาน ออกแบบสถาปัตยกรรม ถ้าขาดพื้นฐานการวาดเส้นที่มั่นคงจะแสดงความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างงานที่ดีไม่ได้”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิตย์ ภู่อารีย์ ได้กล่าวข้อความข้างบนนี้กับผู้เขียนในช่วงหนึ่งของการสนทนาเมื่อประมาณสี่สิบกว่าปีมาแล้ว และผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในหลักการดังกล่าว

ถ้าเราเชื่อในทฤษฎีศิลปะของเบนเนด็โต โครเซ่ (Benedetto Croce) นักปรัชญาอิตาลีคนแรกที่ต้องยอมรับความสำคัญของความคิดอย่างใดโครเซ่กล่าวว่า การสร้างสรรค์ศิลป์เกิดในหัวของศิลปินก่อน แล้วความคิดจึงสั่งให้มือเริ่มทำงานดัดแปลงวัตถุดิบเสร็จสมบูรณ์ ดังนั้นแบบสเก็ตช์คร่าว ๆ จึงอยู่ใกล้ความคิดมากกว่าผลงานสำเร็จรูป สเก็ตช์ด้วยดินสอ สี น้ำ เป็นสิ่งที่ตามมาจากความคิด งานพวกนี้คือ ภาพจำลองความคิด จินตนาการจากจิตของศิลปิน ซึ่งเรายังไม่มีเครื่องมือที่จะดูเป็นภาพได้

ซานโดร เชีย (Sandro Chia) ศิลปินร่วมสมัยชาวอิตาลีเคยกล่าวไว้ว่า ถ้าเป็นไปได้ สิ่งที่น่าเก็บสะสมไว้มากที่สุดไม่ใช่งานศิลปะ แต่สิ่งนั้นคือความคิด หลักการนี้อยู่ในทิศทางเดียวกับโครเซ่

ในบทความนี้ผู้เขียนตั้งใจจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานวาดเส้นกับงานประติมากรรม โดยใช้ตัวอย่างผลงานของเฮนรี มัวร์ (Henry Moore) ประติมากรชาวอังกฤษเป็นหลักถึงแม้ผลงานส่วนใหญ่หรือทั้งหมดของมัวร์จะเป็นงานสามมิติ แต่ถ้าสังเกตให้ดี จะเห็นว่าผลงานวาดเส้นของเขาสะท้อนสาระสำคัญที่ช่วยให้เราเข้าใจหลักสุนทรีย และขบวนการสร้างสรรค์ของประติมากรผู้นี้

หลักสุนทรียศาสตร์ของมัวร์เน้นเรื่องของความเป็นมนุษย์ สภาพชีวิตสามัญ ภรรยา พ่อ แม่ ลูก สิ่งที่รองลงไป และนำมาแสดงออกในรูปทรงสามมิติคือ ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างลักษณะภายนอกกับภายใน ตัวอย่างเช่น งานประติมากรรมกึ่งนามธรรม ภาพผู้หญิงในลักษณะแสดงรูปร่างภายนอก ส่วนหนึ่ง แต่บริเวณแสดงให้เห็นอวัยวะภายใน

ทารกในครรภ์ ผลงานอื่น ๆ อาจไม่เน้นสภาพภายนอกกับภายในตามตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็นำมาพัฒนาเรื่องสภาพความเป็นมนุษย์ การใช้ปริมาตรและช่องว่างที่โค้งมน นำสายตาผู้ชมให้เลื่อนไหลไปตามผิวของหินหรือไม้ที่สลักเป็นหัว ตัวหรือแขนขาของรูปคนที่งามด้วยความเรียบง่าย ไม่เน้นรายละเอียด

แต่ก่อนที่งานสลักหินหรือไม้เหล่านี้จะเกิดขึ้น ศิลปินคิดอย่างไร? ตัวอย่างงานวาดเส้นของมัวร์พออาจจะให้คำตอบนี้ได้

ตัวอย่างผลงานชื่อ (LANDSCAPE WITH FIGURE 1938) เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เส้นสีดำที่มัวร์เน้นช่องว่างที่เจาะเป็นรูกลม ซึ่งเป็นการแปรรูปร่างกายคน เป็นคำตอบที่ชัดเจนแสดงว่าศิลปินจงใจที่เน้นความงามของสิ่งต่อไปนี้คือ

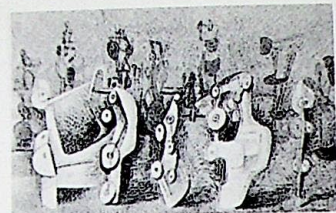
1. ความงามของงานอยู่ที่ช่องว่างที่ผู้ชมจะต้องมองดูที่ช่องว่าง ที่ล้อมรอบด้วยเส้นสีดำมวลที่ใกล้ชิดกับทิวทัศน์ที่ไกล

2. การแสดงความงามของผิวที่ปริมาตร เห็นได้จากเส้นสีดำและขาวที่เน้นการกำหนดทิศทางของผิวรูปคน มัวร์วาดภาพพวกนี้ด้วยเส้นขาวกับดำ วาดให้เส้นทั้งสองสลับไปประสานกันในกระดาษที่เป็นพื้นสีเทาแกมน้ำเงิน

ในภาพ MOTHER and CHILD 1933(X.Melille) เป็นไปในทำนองเดียวกับตัวอย่างแรกภาพนี้ใช้สีน้ำและดินสอ เน้นจุดสนใจที่ช่องว่างระหว่างอ้อมอกแม่ แขนของแม่ และตัวเด็กถ้าเราดูจากงานประติมากรรม โดยไม่ได้ดูงานสเก็ตช์วาดเส้นก่อน การดูผิวที่เรียบเนียน ปริมาตรและช่องว่างโค้งมนพอได้ แต่การดูจุดเน้นที่เป็นเจตนาของประติมากรรม จะเห็นได้ชัดเจนกว่าในงานวาดเส้น

ผลงานวาดเส้น Moring after the Blitz เขียนปีเดียวกันเป็นภาพกรุงลอนดอนถูกระเบิด มีผู้คนยืนจับกลุ่ม ภาพนี้เนื่องจากมีฉากหลังทำให้ศิลปินมีโอกาสแสดงบรรยากาศสภาพแวดล้อมได้มากกว่าในงานประติมากรรม ตัวอย่างของรูปวาดใช้สี Eighteen Ideas of War Drawing ศิลปินใช้สีอย่างอิสระอย่างที่เขาไม่มีโอกาสได้แสดงเต็มที่ในงานสามมิติ

ถ้าจะกล่าวโดยสรุป สมุดสเก็ตช์ของเฮนรี มัวร์ ให้ข้อคิดที่น่าสนใจมากเกี่ยวกับรูปทรงที่มัวร์เชื่อว่าเป็นความงามที่เขาต้องการสร้าง โดยก่อความรู้สึกรูปร่างที่พื้นผิวที่ สั้นไหลได้ถูกสเก็ตช์ไว้ด้วยเส้นหมึกดำ หรือเส้นสีขาวตัดกับฉากหลังที่เป็นสี (ดูภาพ 56-58

Mechanisms 1938

Eighteen Ideas of War Drawing,
Cosneau illus 48 p 111

Henry Moore ไปสเก็ตภาพ
ผู้อพยพหนีภัยระหว่างสงคราม

Rama IX Art Museum Foundation

หนังสือ Cosneau, หน้า120-122) เส้นสีดำและขาวในภาพสเก็ตช์เหล่านี้เน้นสิ่งที่ศิลปินอยาก จะแสดงออกในงานสามมิติอย่างชัดเจน

ถ้าแมเฮนรี่ มัวร์ จะทำงานเกือบทั้งหมดเป็นงานสามมิติ แต่เขาก็ปฏิเสธ ไม่ได้ว่างานวาดเส้นเหล่านี้ อยู่ใกล้เคียงกับความคิดในสมองของเขา มากกว่างานสามมิติที่ต้องใช้ช่างคนงาน และเวลามากกว่าจะเสร็จภาพวาดเส้นของเขาเปรียบเสมือน Wire Frame ในคอมพิวเตอร์ที่จำลองแบบสามมิติของงานประติมากรรมเพื่อถ่ายทอดโครงสร้างและเอกลักษณ์ลีลาปริมาตร และช่องว่างในงานที่ศิลปินเตรียมจะสร้าง

แหล่งอ้างอิง

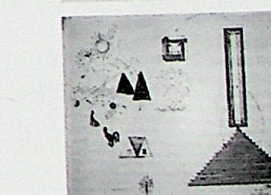
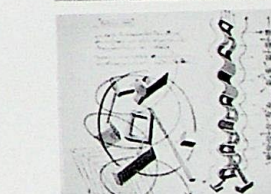
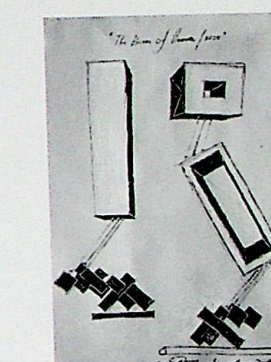
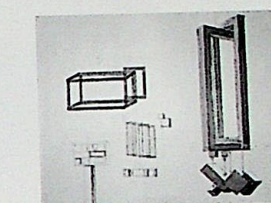
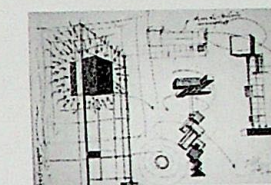
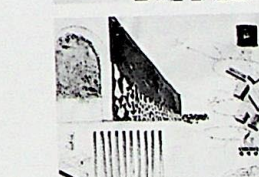
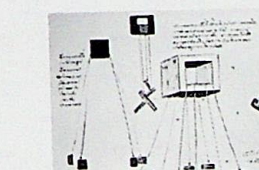
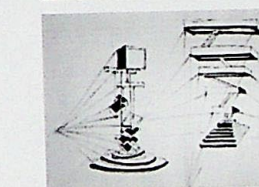
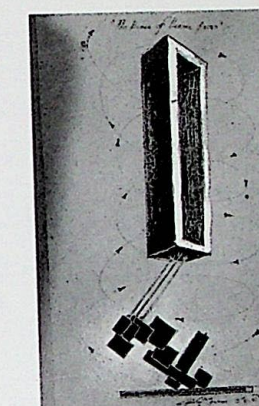
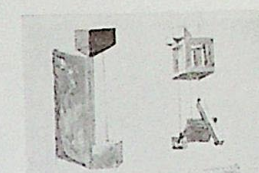
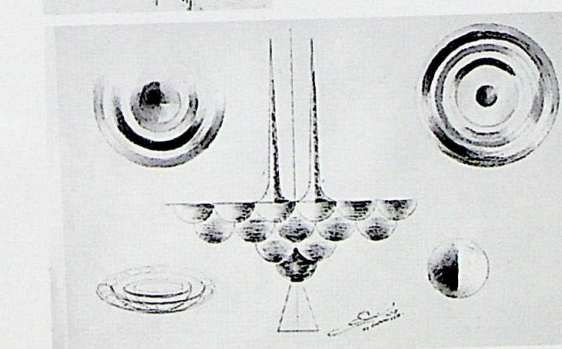
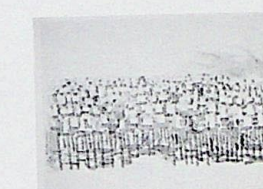
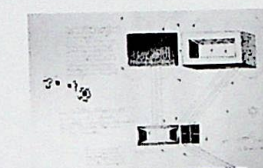
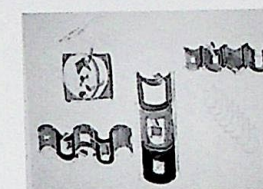
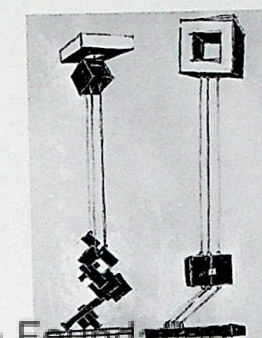
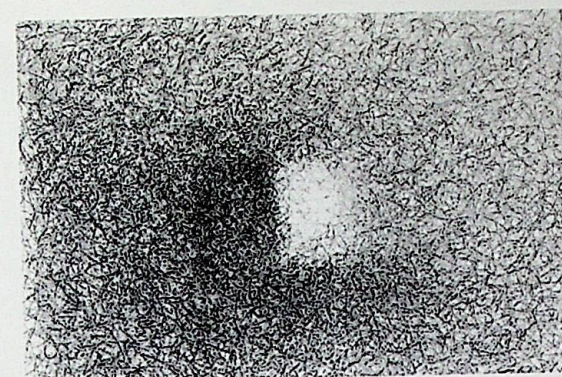
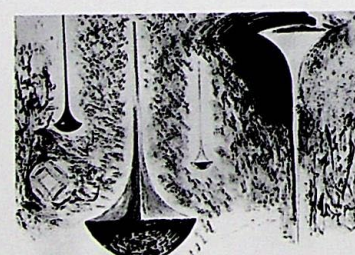
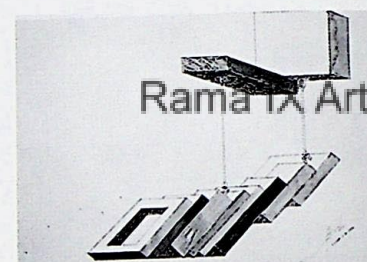
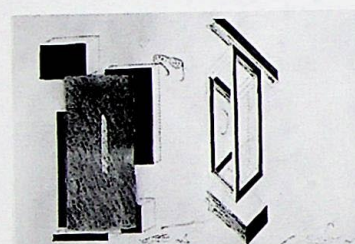
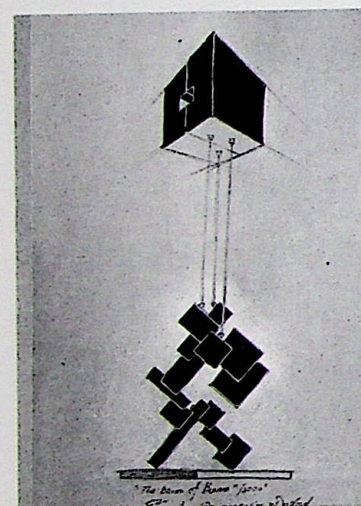
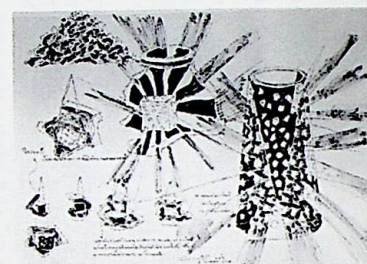
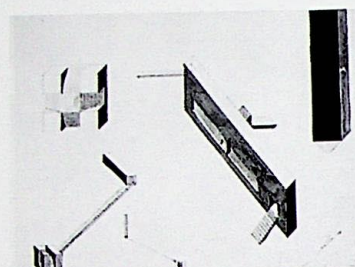
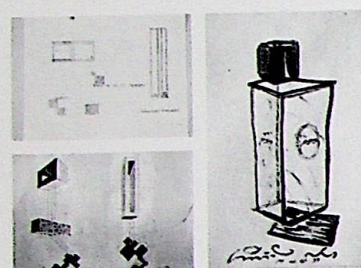
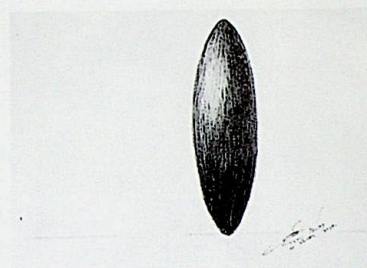
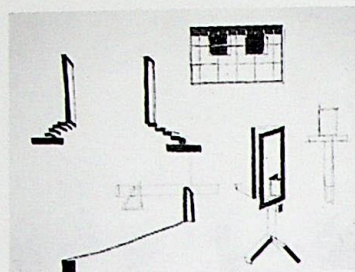
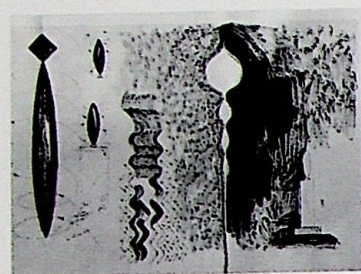
1. ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ. นานิต กุ่อารีย์ สำหรับข้อความที่มีคุณค่ายิ่งในโอกาสที่เขียนบทความนี้
2. Caude A. Cosneau, Manfred Fath and David Mitchinson, Henry Moore : From the inside out, Plaster, Carvings and Drawings NY : Prestel, 1996.
3. Staff Write, Sandro Chia, Amsterdam:De Stijl Museum, 1983.
4. Roert Melville Henry Moore:Sculpture and Drawing. 1921-1969, London:Thames & Hudson, 1970

ดร.ไพโรจน์ ชุมณี

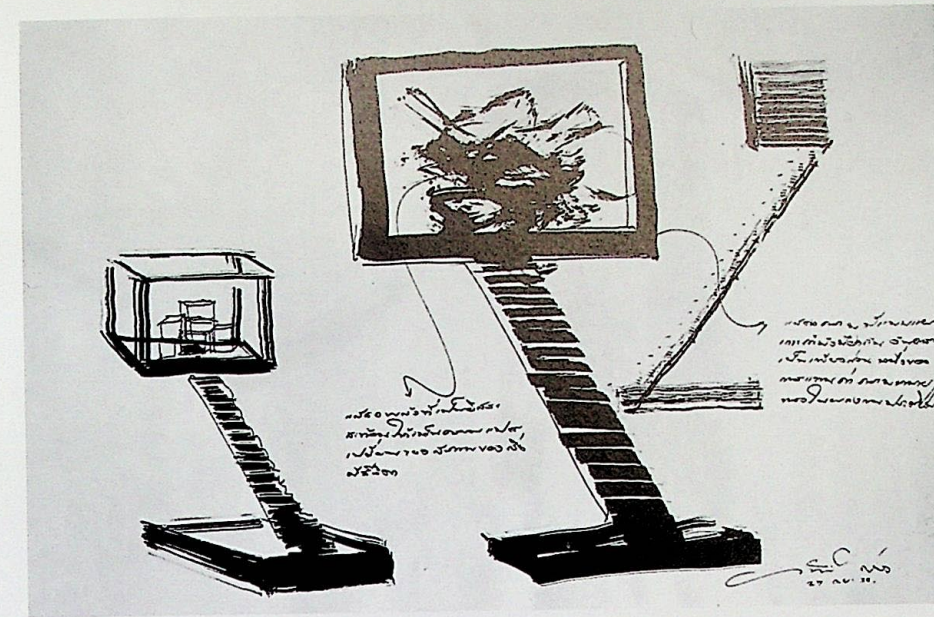
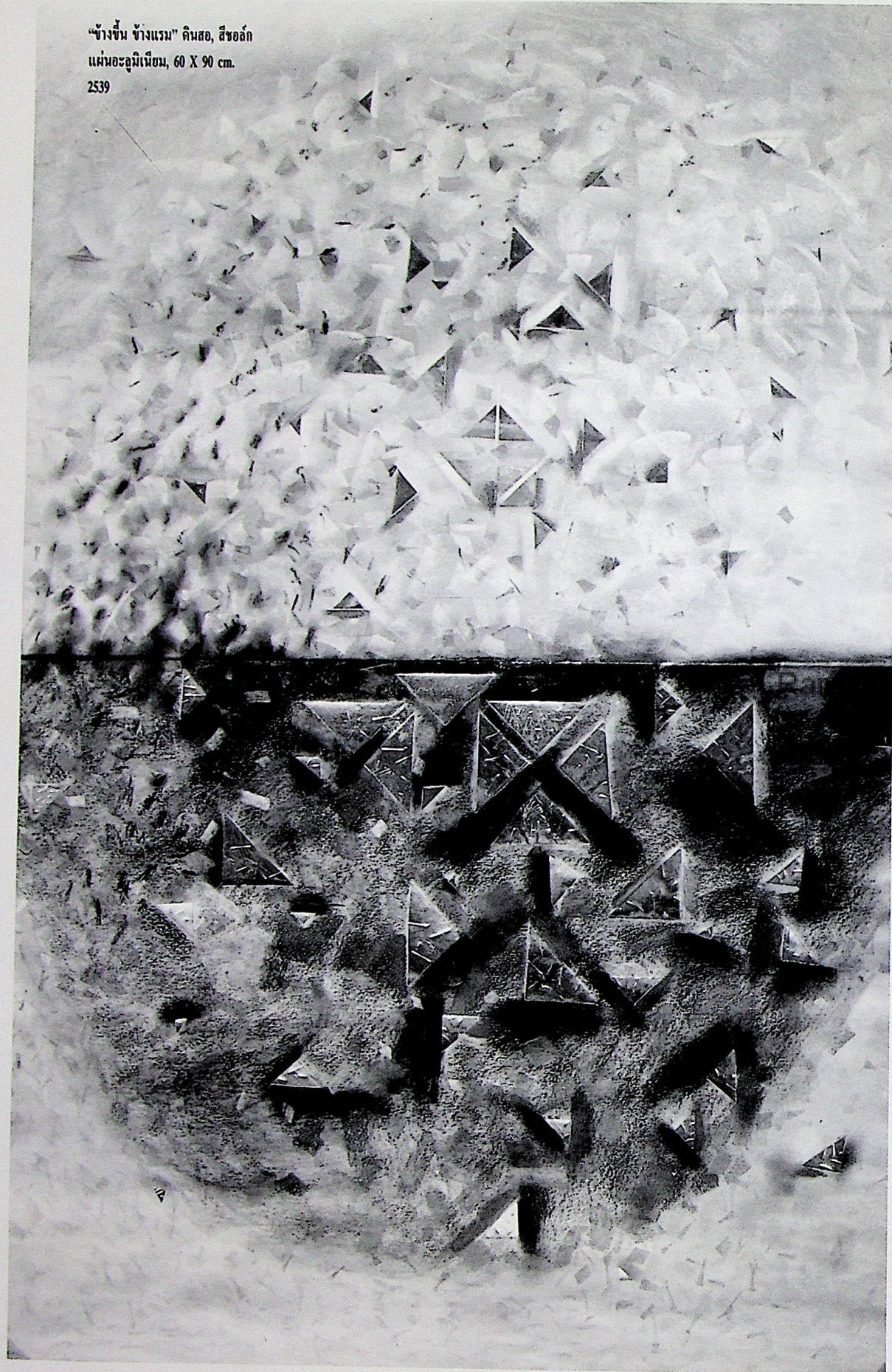
MFA (Pratt) EdD (NYU)

หัวหน้าภาคประยุกต์ศิลปศึกษา

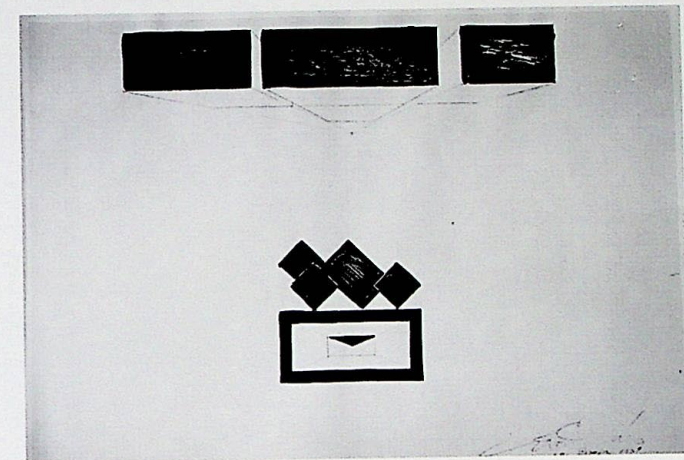
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

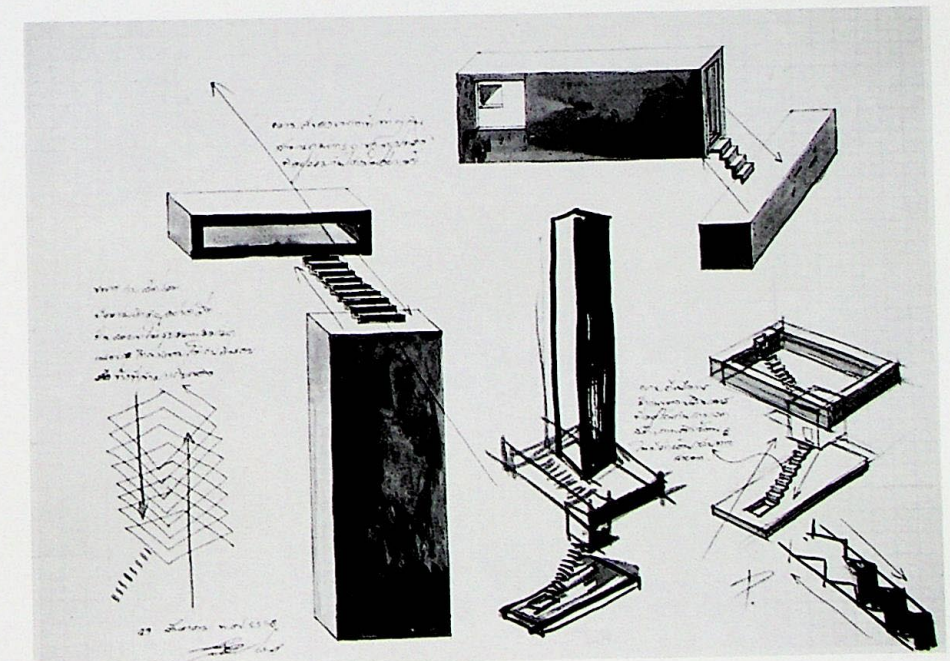
“ข้างขึ้น ข้างแรม” ดินสอ, สีชอล์ก
แผ่นอะลูมิเนียม, 60 X 90 cm.
2539

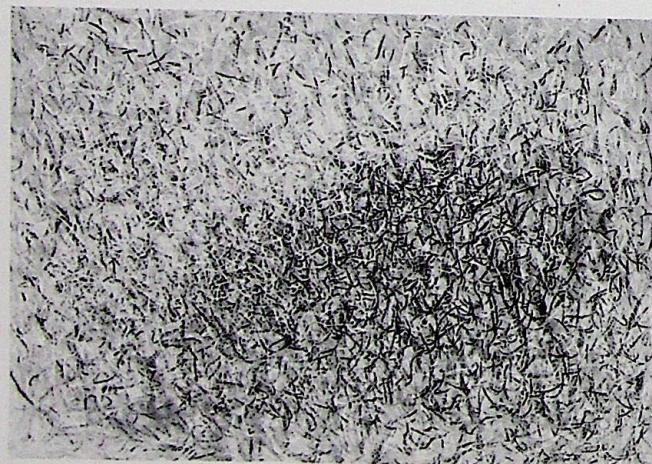
วาดเส้น
“กล่องทิพย์เนรมิต”
35 X 50 cm. 2538

วาดเส้นดูความเป็นไปได้
ของโครงสร้างที่ใช้เส้นและ
ความเป็นปริมาตรของรูปทรง

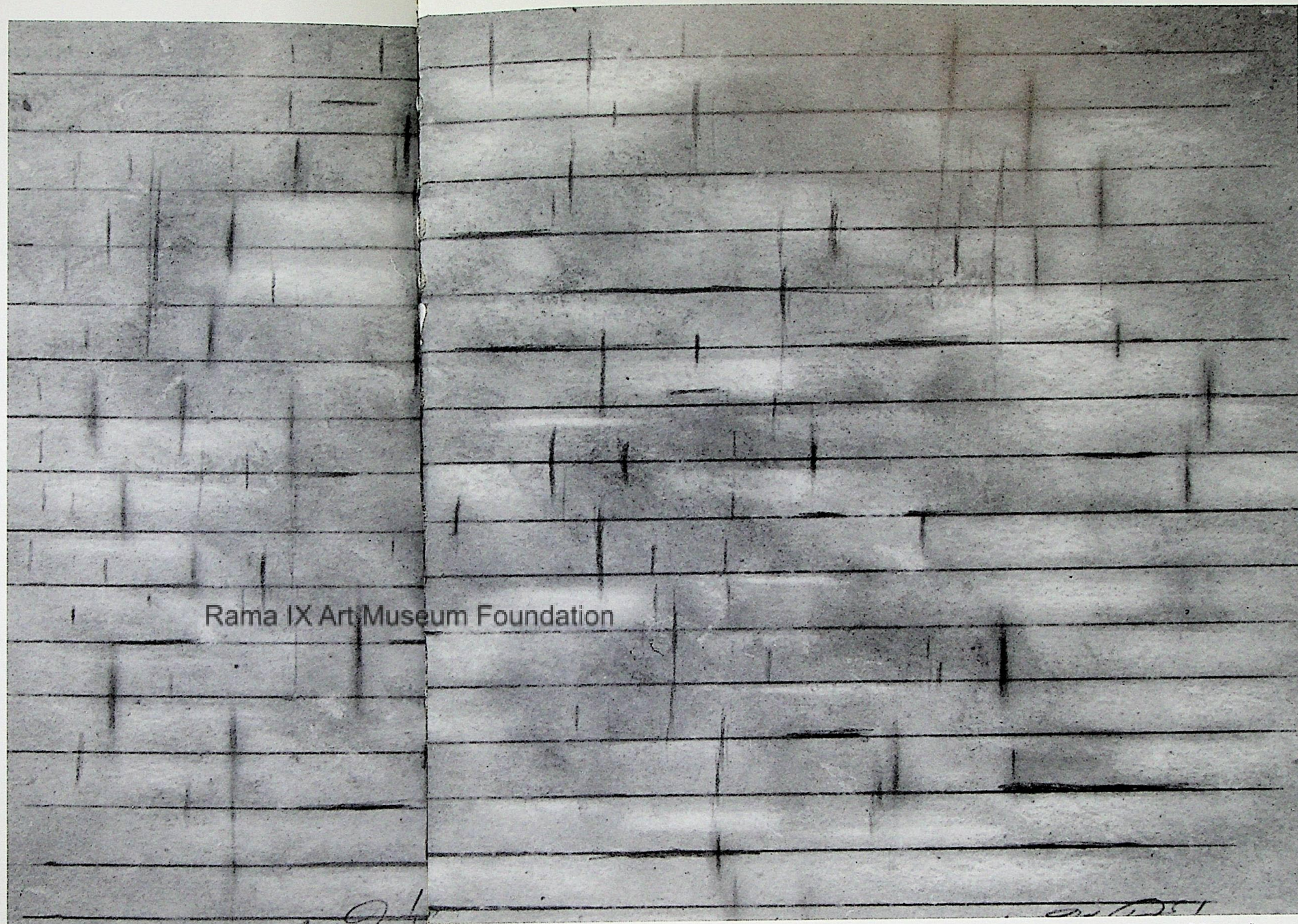

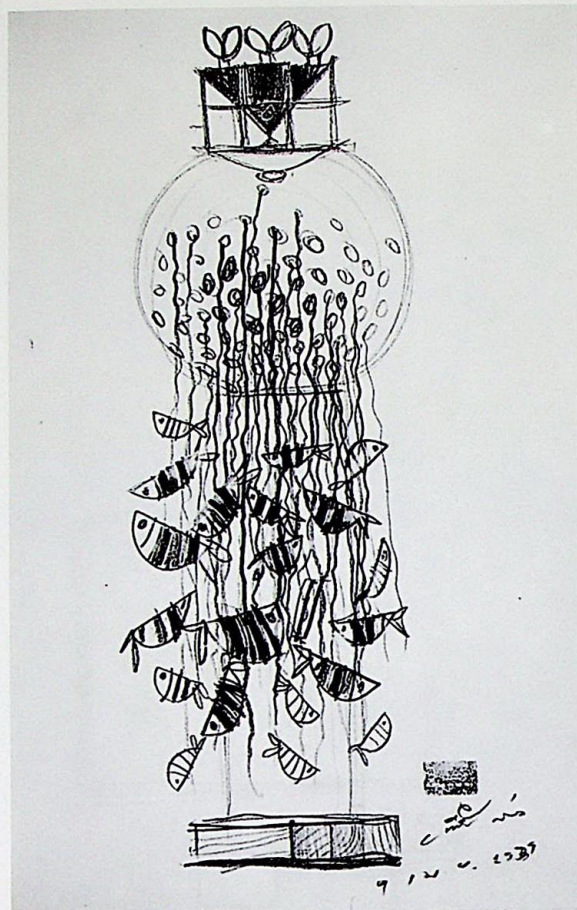
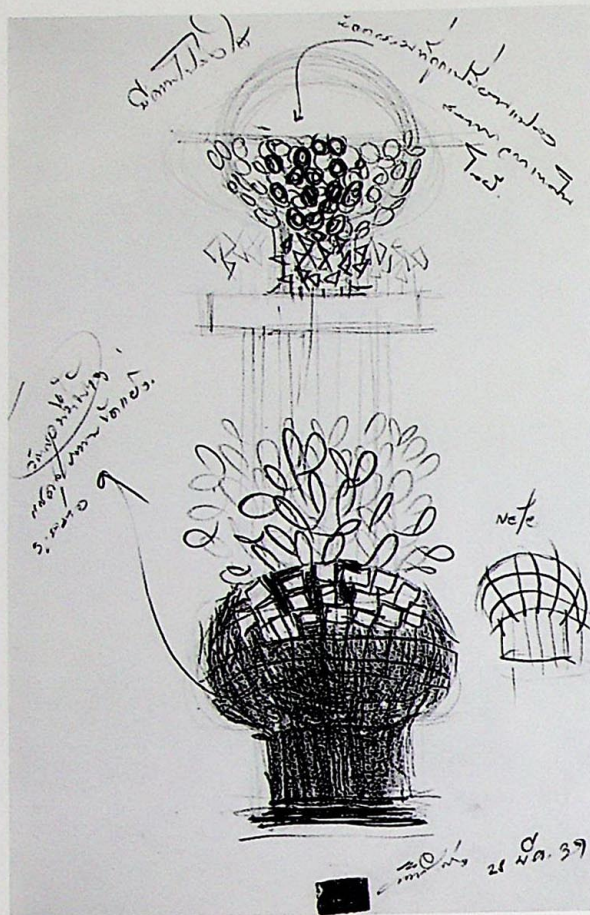
“รุ่งอรุณ” สีชอล์กบนกระดาษ
21.5 X 35 cm. 2539

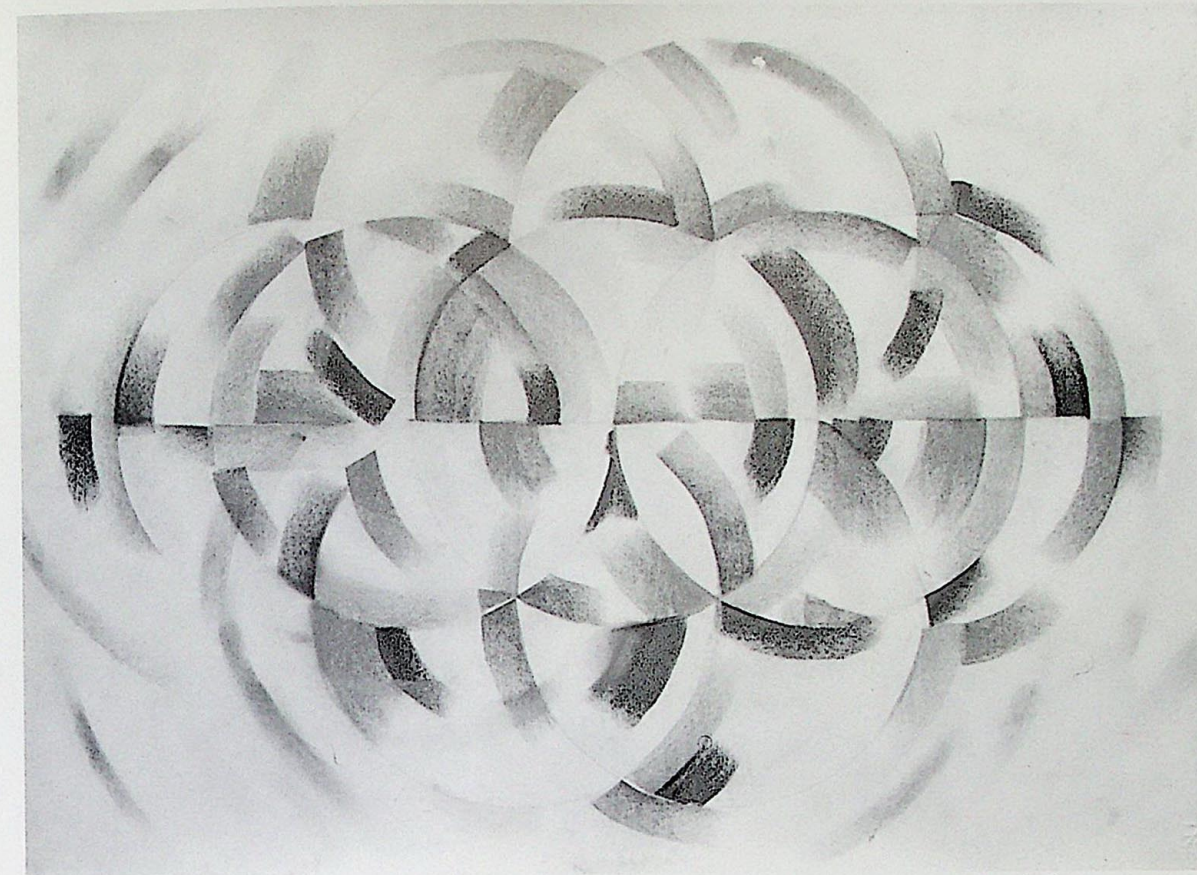
Rama IX Art Museum Foundation

ภาพวาดเส้นกับภาพแวคั่ม
21 x 29 cm. 2539

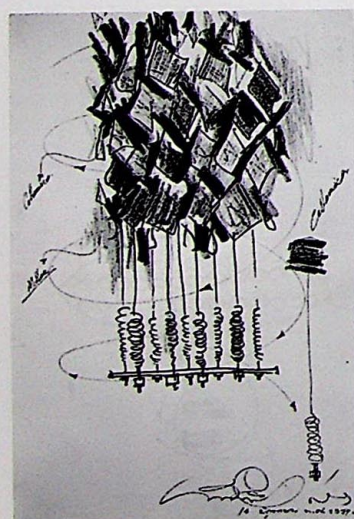
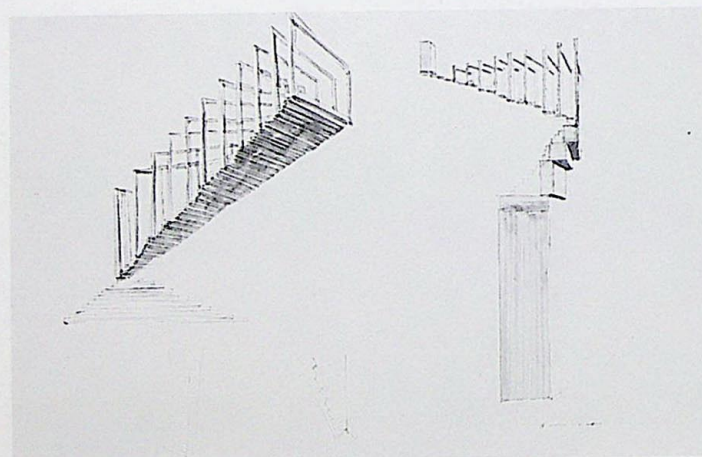

Rama IX Art Museum Foundation

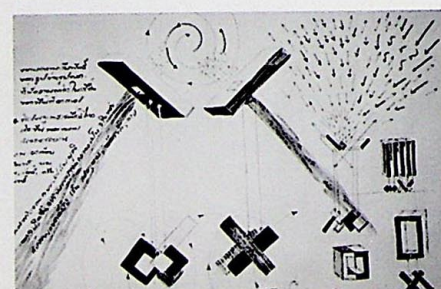

"สุริยุปราคา" สีชอล์ก, บนกระดาษ
50 x 70 cm. 2539

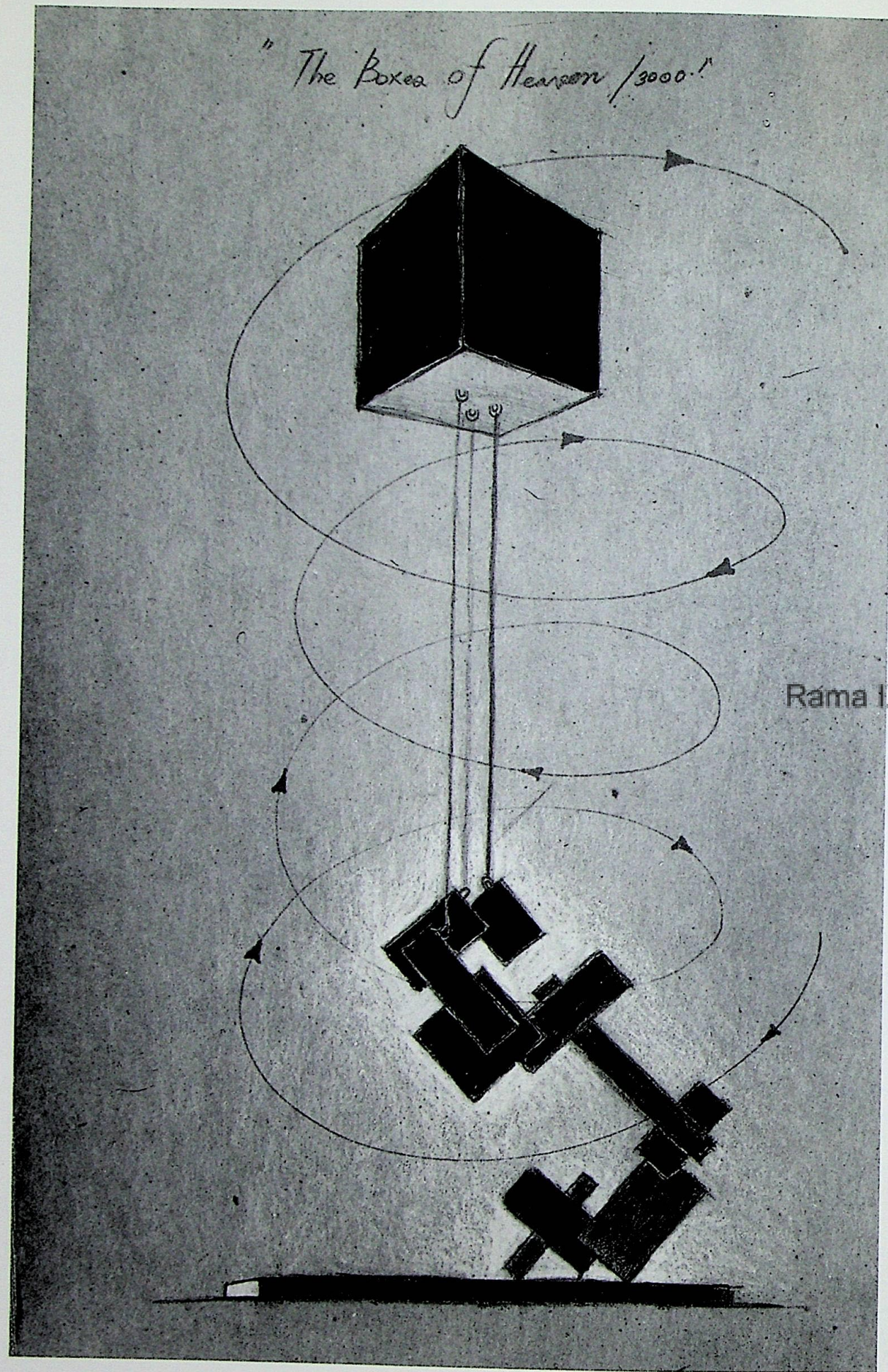
การค้นหารูปทรงกับวัสดุอื่น ๆ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับ
สนับสนุนการสร้างรูปทรงที่เป็นรูปทรงที่เป็น 3 มิติ
วาดเส้นและการถ่ายทอดจินตนาการ

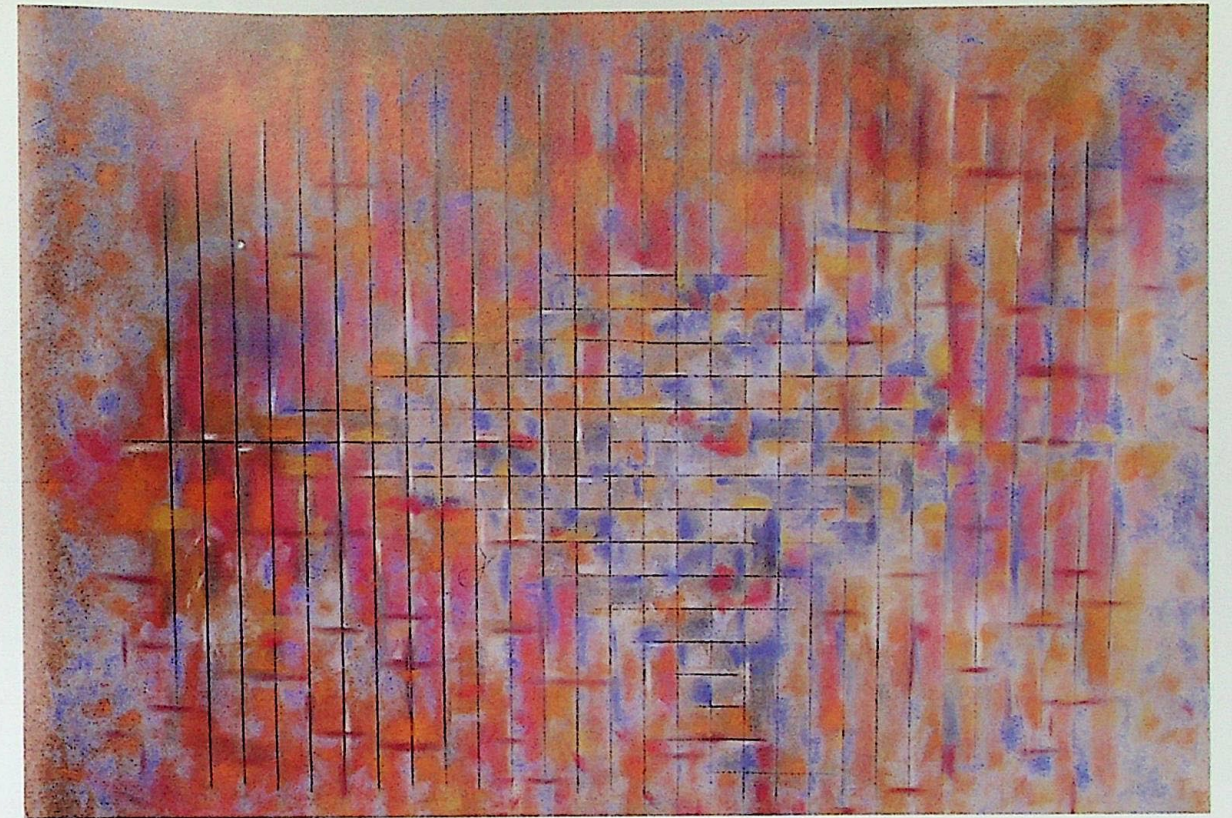
"ยอดหญ้า" สีชอล์ก, บนกระดาษ
50 x 70 cm. 2539

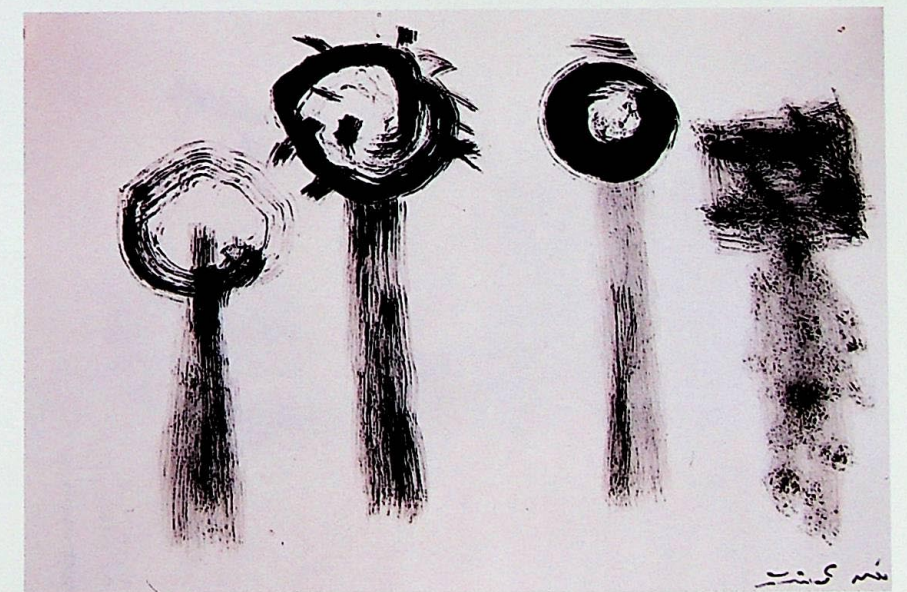
"เทศกาล" หมึกจีน, บนกระดาษ
54 x 39 cm. 2539

Rama IX Art Museum Foundation

"กล่องทิพย์เหนือ / ๓๐๐๐" สีชอล์ก, บนกระดาษ 60 x 90 cm. 2539

"กล่องทิพย์เหนือ / 3000" หมึกบนกระดาษ
21.5 x 35 cm. 2539

